แรงงานนอกระบบในภาคบริการและช่องว่างกฎหมายประกันสังคม: ประสบการณ์การทำงานและการเข้าถึงบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในเขตปริมณฑลของประเทศไทย

INFORMAL WORKERS IN THE SERVICE SECTOR AND SOCIAL SECURITY LAW GAPS: WORK EXPERIENCES AND ACCESS TO PUBLIC SERVICES AMONG MYANMAR MIGRANT WORKERS IN THE BANGKOK METROPOLITAN REGIONS

กษิดิ์เดช สุทธิวานิช, กำพร ศุภเศรษฐ์เทศา* และวรัญญา สมศิริ
Kasidech Sutthivanich, Gumporn Supasettaysa*, and Warunya Somsiri
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon
*Corresponding Author E-mail: gumporn.s@rmutp.ac.th
Received April 29, 2026; **Revised** May 28, 2026; **Accepted** June 27, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสบการณ์การทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ทำงานในภาคบริการนอกระบบในเขตปริมณฑล 2) ศึกษาช่องว่างกฎหมายประกันสังคมและหลักคุ้มครองด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานกลุ่มดังกล่าวและ 3) ศึกษาประสบการณ์ อุปสรรคและข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเชิงพื้นที่กับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาใน 5 จังหวัดของเขตปริมณฑล ได้แก่ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม และสมุทรสาคร โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก 14 คน และการสนทนากลุ่มเชิงพื้นที่ 5 กลุ่ม รวมผู้เข้าร่วม 50 คน วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและเชิงประเด็น

ผลการวิจัยพบว่า แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบเผชิญความไม่มั่นคงในการจ้างงาน รายได้ไม่แน่นอน ข้อจำกัดด้านภาษา เอกสาร และสถานะทางกฎหมาย ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิประกันสังคมและบริการภาครัฐ ช่องว่างกฎหมายประกันสังคมปรากฏชัดในรูปแบบที่นายจ้างไม่ขึ้นทะเบียนเนื่องจากลักษณะงานรายวัน มีการเปลี่ยนงานบ่อยจนคงสถานะผู้ประกันตนไม่ได้ และขาดความเข้าใจขั้นตอนการใช้สิทธิ ทำให้สิทธิที่กฎหมายรับรองไม่สามารถแปรเป็นสิทธิที่ใช้ได้จริง การเข้าถึงบริการของรัฐต้องพึ่งพาคนกลาง ในการแปลภาษา จัดเตรียมเอกสาร และติดต่อหน่วยงานรัฐ ผลการศึกษาชี้ว่า ช่องว่างเชิงโครงสร้างนี้มิได้เกิดจากข้อจำกัดของแรงงานรายบุคคล หากเป็นผลจากโครงสร้างตลาดแรงงาน ระบบประกันสังคม และระบบบริการสาธารณะที่ยังไม่สอดคล้องกับชีวิตการทำงานของแรงงานนอกระบบในภาคบริการ

คำสำคัญ: แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา, แรงงานนอกระบบภาคบริการ, ช่องว่างกฎหมายประกันสังคม, การเข้าถึงบริการภาครัฐ, ความไม่มั่นคงในการจ้างงาน

Abstract

The objective of this study is to investigate 1) the work experiences of informal workers in the service sector among Myanmar migrant workers in the Bangkok Metropolitan Regions; 2) gaps in social security law related to labor protection that affect informal workers; and 3) their experiences, barriers, and difficulties in accessing public services. The researchers employed documentary analysis of social security law and related topics, along with a qualitative research design. Data were collected through two methods: in-depth interviews with 14 key informants and five area-based focus group discussions involving participants selected using purposive sampling in total of 50 people, conducted across five provinces of the Bangkok Metropolitan Regions, namely Samut Prakan, Nonthaburi, Pathum Thani, Nakhon Pathom, and Samut Sakhon and analyzed with content and thematic analyses. The findings revealed that informal Myanmar workers in the service sector experience employment insecurity, unstable income, language barriers, a lengthy documentation process, and legal status issues. These conditions affected their access to stable employment, the social security system, labor and legal protection, and the Thai public service. Gap in social security law is evident in cases where employers fail to register employees due to the nature of daily work, employees frequently change jobs making it difficult to maintain insured status, and lack understanding of the procedures for exercising their rights so legally guaranteed rights cannot be effectively utilized. In addition, access to public services mainly requires intermediaries, particularly for translation, document preparation, and contact with hospitals and government agencies. This indicates that these gaps are not solely the result of individual informal workers' limitations but rather reflect structural conditions in the labor market, documentation and social security systems, and public service delivery that does not yet align with the working lives of informal workers in the service sector.

Keywords: Myanmar Migrant, Informal Workers in the Service Sector, Social Security Law Gaps, Access to Public Services, Employment Insecurity

บทนำ

แรงงานข้ามชาติเป็นกำลังแรงงานสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะในภาคบริการและงานที่มีลักษณะไม่มั่นคง ข้อมูลทางการระบุว่า ณ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 ประเทศไทยมีคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักรจำนวน 3,921,264 คน (กรมการจัดหางาน, 2568) ขณะเดียวกัน แรงงานข้ามชาติในระบบของไทยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4 ของลูกจ้างในระบบในปี พ.ศ. 2557 เป็นร้อยละ 11 ในปี พ.ศ. 2566 และมีแรงงานข้ามชาติในระบบประกันสังคมมาตรา 33 มากกว่า 1.3 ล้านคน โดยส่วนใหญ่มาจากเมียนมา กัมพูชา และลาว (ธนิสา ทวิชศรี, 2567) อย่างไรก็

ตาม แรงงานข้ามชาติจำนวนไม่น้อยยังทำงานภายใต้เงื่อนไขการจ้างงานที่ไม่มั่นคง โดยเฉพาะในภาคบริการนอกระบบ ซึ่งมักมีลักษณะงานรายวัน รายได้ไม่แน่นอน ไม่มีสัญญาจ้างชัดเจน และเข้าถึงหลักประกันทางสังคมได้ไม่เต็มที่

เขตปริมณฑล ได้แก่ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม และสมุทรสาคร เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานคร และเป็นแหล่งงานสำคัญของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในกิจการบริการ การค้า การผลิต และงานสนับสนุนเมือง แรงงานกลุ่มนี้จำนวนหนึ่งทำงานในภาคบริการนอกระบบ เช่น พนักงานบริการในร้านอาหาร พนักงานทำความสะอาด แม่บ้าน พนักงานในร้านสะดวกซื้อและร้านนวด ผู้ช่วยในตลาดสด แม่ค้าหาบเร่แผงลอย และรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีลักษณะการจ้างงานที่ไม่แน่นอน รายได้ขึ้นอยู่กับวันที่มีงานทำ และมักไม่มีสัญญาจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2562; OECD & ILO, 2019) จึงต้องเผชิญข้อจำกัดด้านภาษา เอกสาร สถานะทางกฎหมาย ขั้นตอนราชการ และการพึ่งพานายจ้าง ญาติ เครือข่ายทางสังคม หรือคนกลางในการเข้าถึงสิทธิและบริการภาครัฐ (ภาสวรรณ พังสอาด, 2564; Uansri et al., 2023)

ในเชิงกฎหมาย พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กำหนดสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนไว้ 7 กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย คลอดบุตร ทุพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงประกันสังคมมิได้ขึ้นอยู่กับการมีสิทธิตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังสัมพันธ์กับความสามารถของแรงงานในการเข้าสู่ระบบ การคงสถานะไว้ และใช้สิทธิได้จริง โดยเฉพาะแรงงานที่เปลี่ยนงานบ่อย รายได้ไม่แน่นอน หรือมีข้อจำกัดด้านภาษาและสถานะทางกฎหมาย ซึ่งในบทความนี้ “แรงงานนอกระบบ” หมายถึงแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในกิจการบริการภายใต้ความสัมพันธ์การจ้างที่ไม่มั่นคง หรือไม่ได้รับความคุ้มครองทางสังคมอย่างเพียงพอ ส่วน “ช่องว่างกฎหมายประกันสังคม” หมายถึงช่องว่างระหว่างสิทธิที่กฎหมายรับรองกับความสามารถของแรงงานในการใช้สิทธิจริงในทางปฏิบัติ

งานศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่อธิบายแรงงานข้ามชาติในมิติการจ้างงาน การขึ้นทะเบียน การประกันสังคม หรือการเข้าถึงบริการสุขภาพเป็นประเด็นแยกส่วนกัน เช่น งานของจิรวรรณ รัตจักร์ และคณะ (2566) และ ณิชารัศม์ ปัญจโพธิวัฒน และคณะ (2564) มุ่งศึกษาการเข้าถึงบริการสุขภาพและประกันสุขภาพในระดับพื้นที่ ขณะที่ภาสวรรณ พังสอาด (2564) เน้นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สิทธิด้านสุขภาพ และ König et al. (2022) ทบทวนระบบประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ ส่วน Uansri et al. (2023) ศึกษาอุปสรรคการเข้าถึงบริการสุขภาพในช่วง COVID-19 และ Roengsumran (2023) ศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการช่วยเหลือกันในชีวิตประจำวันของแรงงานข้ามชาติ ขณะที่งานวิจัยที่เชื่อมโยงประสบการณ์การทำงานของแรงงานข้ามชาติในภาคบริการนอกระบบกับช่องว่างกฎหมายประกันสังคมและการเข้าถึงบริการภาครัฐในชีวิตประจำวันเข้าไว้ในกรอบวิเคราะห์เดียวกันยังมีอยู่จำกัด ดังนั้นการศึกษานี้จึงมุ่งอธิบายว่า เหตุใดสิทธิที่กฎหมายรับรองไว้จึงยังไม่เกิดผลอย่างทั่วถึงในทางปฏิบัติ และควรพัฒนาระบบคุ้มครองและบริการภาครัฐให้เข้าถึงแรงงานนอกระบบกลุ่มนี้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์การทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ทำงานในภาคบริการนอกระบบในเขตปริมณฑลของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาช่องว่างกฎหมายประกันสังคมและหลักคุ้มครองด้านแรงงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบ
3. เพื่อศึกษาประสบการณ์ อุปสรรค และข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบ

การทบทวนวรรณกรรม

การประกันสังคมเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการคุ้มครองแรงงานจากความเสี่ยงทางสังคมและเศรษฐกิจ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กำหนดสิทธิประโยชน์ของผู้ประกันตนไว้ 7 กรณี ตามมาตรา 63–79/1 อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญไม่ได้อยู่เพียงที่การมีสิทธิตามกฎหมาย หากอยู่ที่ความสามารถของแรงงานในการเข้าสู่ระบบ การคงสถานะไว้ และใช้สิทธิได้จริงในชีวิตประจำวัน แนวคิดความครอบคลุมของระบบประกันสังคมชี้ว่า แรงงานที่อยู่นอกการจ้างงานแบบมาตรฐานมักเผชิญข้อจำกัดด้านความครอบคลุม การบังคับใช้ และการใช้สิทธิจริง (Van Ginneken, 2010) ขณะที่ International Labour Organization (ILO) (2021) ชี้ว่าแรงงานกลุ่มเปราะบางจำนวนมากยังเข้าไม่ถึงการคุ้มครองแรงงาน แม้จะมีหลักการคุ้มครองรองรับในระดับนโยบายแล้วก็ตาม

แรงงานข้ามชาติเป็นแรงงานสำคัญในตลาดแรงงานไทย โดยเฉพาะในภาคบริการ แต่แรงงานจำนวนมากมักทำงานในตำแหน่งที่มีค่าจ้างต่ำ มีความมั่นคงน้อย และมีการคุ้มครองจำกัด โดยเฉพาะงานรายวัน งานชั่วคราว งานไม่มีสัญญาจ้างชัดเจน และงานที่รายได้ขึ้นอยู่กับจำนวนวันที่มีงานทำ (ขวัญชีวัน บัวแดง, 2562; OECD & ILO, 2019) ความไม่มั่นคงในการจ้างงานไม่ได้หมายถึงเพียงการสูญเสียงานเท่านั้น แต่รวมถึงความไม่แน่นอนด้านรายได้ ชั่วโมงการทำงาน สิทธิการคุ้มครอง และความสามารถในการวางแผนชีวิตระยะยาว (Greenhalgh & Rosenblatt, 1984; Standing, 2011)

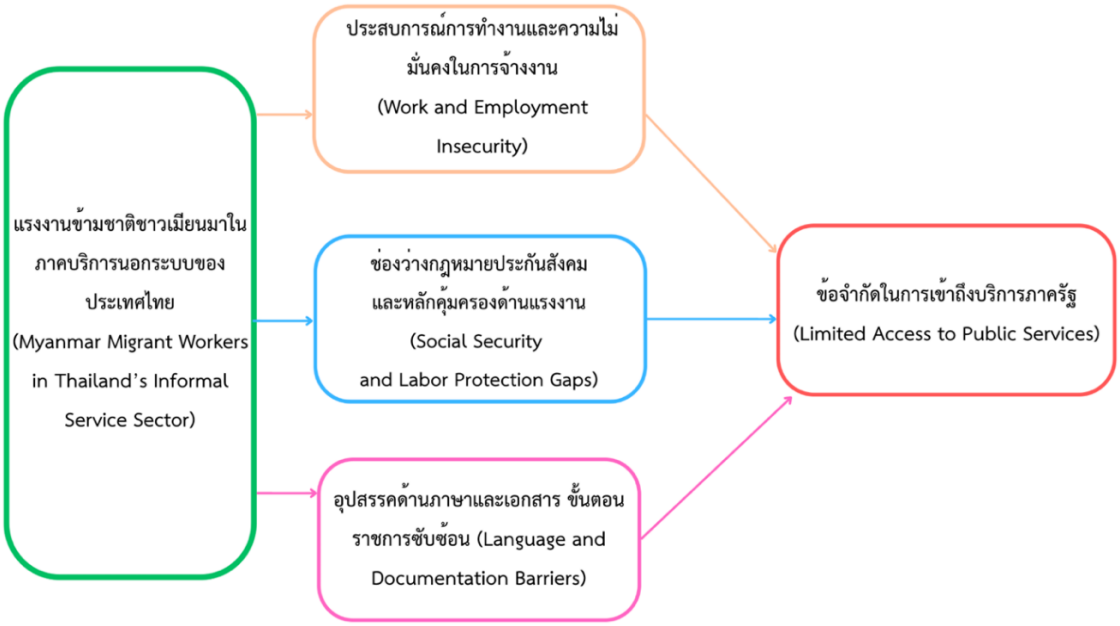
การเข้าถึงบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีบริการอยู่ในระบบเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถของแรงงานในการรับรู้ข้อมูล เข้าใจสิทธิ ติดต่อหน่วยงานรัฐ และจัดการเอกสารที่เกี่ยวข้อง อุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ภาษา ค่าใช้จ่าย ความกลัวผลกระทบจากสถานะทางกฎหมาย และขั้นตอนของภาครัฐที่ซับซ้อน (ภาสวรรณ พังสอาด, 2564; König et al., 2022; Uansri et al., 2023) ภาษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงบริการ เนื่องจากแรงงานที่มีทักษะภาษาสูงกว่าย่อมมีโอกาสเข้าถึงข้อมูล สิทธิ และบริการได้มากกว่า (Zschomler, 2019) ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว เครือข่ายทางสังคม เช่น ญาติ เพื่อนร่วมชาติ นายจ้าง ล่าม หรือคนกลาง จึงมีบทบาทช่วยแรงงานเข้าถึงงานเอกสาร และบริการภาครัฐ (Williams et al., 2020)

จากการทบทวนงานวิจัย พบว่างานจำนวนมากมุ่งศึกษาการเข้าถึงบริการสุขภาพ ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สิทธิ และสถานะการประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ (จิรวรรณ รัตจักร์ และคณะ, 2566; ณิชารัศม์ ปัญจโพธิวัฒน และคณะ, 2564; ภาสวรรณ พังสอาด, 2564) ขณะที่งานบางส่วนศึกษาเครือข่ายทางสังคมในการหางานและการช่วยเหลือกันในชีวิตประจำวัน (Roengsumran, 2023)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่เชื่อมโยงประสบการณ์การทำงาน ช่องว่างกฎหมายประกันสังคม และการเข้าถึงบริการภาครัฐเข้าด้วยกันในกรอบวิเคราะห์เดียวกันยังมีจำกัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้กำหนดกรอบแนวคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Framework) จากแนวคิดในกฎหมายประกันสังคม แรงงานนอกระบบ ความไม่มั่นคงในการจ้างงาน ทุนทางภาษา และเครือข่ายทางสังคม โดยพิจารณาจาก ประสบการณ์ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ประสบการณ์การทำงานและความไม่มั่นคงในการจ้างงาน 2) ช่องว่างกฎหมายประกันสังคมและการถูกกันออกจากหลักคุ้มครองแรงงาน 3) อุปสรรคด้านภาษา เอกสาร และขั้นตอนราชการ และ 4) ข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการภาครัฐ

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย (Analytical Framework): ช่องว่างเชิงโครงสร้างในการเข้าถึงสิทธิและบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานการวิจัยเอกสารกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Butler & Sinclair, 2020; Creswell & Poth, 2016) พื้นที่วิจัยครอบคลุมจังหวัดปริมณฑล 5 จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม และสมุทรสาคร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบ คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)การเก็บข้อมูลดำเนินการด้วย 2 วิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 14 คน และการสนทนากลุ่มเชิงพื้นที่ (Area-based Focus Groups) จำนวน 5 กลุ่ม จังหวัดละ 1 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน รวม 50 คน เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านการจ้างงาน ความไม่มั่นคงในการทำงาน

การเข้าถึงประกันสังคม การใช้บริการภาครัฐ และกลยุทธ์การรับมือในระดับชุมชน (Littman, 2024; Manoharan et al., 2021) เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล (Inclusion Criteria) ประกอบด้วย (1) เป็นแรงงานชาวเมียนมาอายุ 18 ปีขึ้นไป (2) มีประสบการณ์ทำงานในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 1 ปี (3) ปฏิบัติงานในภาคบริการนอกระบบในเขตปริมณฑล เช่น พนักงานร้านอาหาร แม่บ้าน พนักงานทำความสะอาด หรือรับจ้างทั่วไป (4) มีสถานะทางเอกสารที่หลากหลาย ทั้งบัตรชมพู เอกสารผ่อนผัน บัตร MOU และกลุ่มไร้เอกสาร เพื่อสะท้อนความแตกต่างของประสบการณ์ตามสถานะทางกฎหมาย และ (5) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจภายหลังได้รับทราบวัตถุประสงค์ สิทธิของผู้ให้ข้อมูล และมาตรการรักษาความลับ (Creswell & Poth, 2016; Littman, 2024)

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 3 ประเภท ได้แก่ (1) แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร สำหรับจัดระเบียบและวิเคราะห์เนื้อหากฎหมาย นโยบาย และเอกสารราชการที่เกี่ยวข้อง (2) แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ครอบคลุม 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล ประสบการณ์การทำงานและความไม่มั่นคงในการจ้างงาน การเข้าถึงประกันสังคมและสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย และอุปสรรคในการเข้าถึงบริการภาครัฐรวมถึงบทบาทของเครือข่ายช่วยเหลือ และ (3) แบบบันทึกภาคสนาม สำหรับบันทึกบริบทเชิงพื้นที่และข้อสังเกตของผู้วิจัย เครื่องมือทั้งสามได้รับการพัฒนาบนฐานแนวคิดและกรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Creswell & Poth, 2016; Greenhalgh & Rosenblatt, 1984; Manoharan et al., 2021; Uansri et al., 2023; Williamson et al., 2011) เครื่องมือทั้งสามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายแรงงานและประกันสังคม ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และด้านแรงงานข้ามชาติ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence: IOC) ที่เกณฑ์ผ่าน 0.50 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่าทุกข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 นอกจากนี้ ได้ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือ (Pilot Test) กับแรงงานชาวเมียนมาที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 คน เพื่อปรับปรุงสำนวนภาษาและลำดับคำถามให้เหมาะสมก่อนการเก็บข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) ข้อมูลจากเอกสารถูกวิเคราะห์เพื่อจำแนกสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย ขอบเขตความคุ้มครอง และเงื่อนไขทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผ่านกระบวนการถอดความ อ่านซ้ำ กำหนดรหัสเบื้องต้น จัดกลุ่มรหัส และสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน ความไม่มั่นคงในการจ้างงาน ช่องว่างกฎหมายประกันสังคม อุปสรรคด้านภาษาและเอกสาร การพึ่งพาเครือข่ายหรือคนกลาง และข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการภาครัฐ การตรวจสอบความน่าเชื่อถือดำเนินการโดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) จากหลายแหล่งข้อมูลและหลายวิธีการเก็บข้อมูล เพื่อให้การตีความมีความรอบด้านและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ศึกษา (Morse et al., 2002; Nowell et al., 2017; Williamson et al., 2011)

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้รหัส INT แทนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และ FGD แทนการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยรหัสพื้นที่ ได้แก่ SPK = สมุทรปราการ, NBI = นนทบุรี, PTE = ปทุมธานี, NPT = นครปฐม และ SSK = สมุทรสาคร เพื่อรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ประสบการณ์การทำงานและความไม่มั่นคงในการจ้างงาน

ผลการวิจัยพบว่า แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบจำนวนมากทำงานรายวัน งานชั่วคราว งานไม่มีสัญญาจ้างชัดเจน หรือทำงานตามการเรียกใช้ของนายจ้าง รายได้จึงไม่แน่นอน ดังคำกล่าวว่า *“งานไม่แน่นอนค่ะ บางช่วงมีงานทุกวัน บางวันก็ไม่มี ต้องรอเขาเรียก ถ้าไม่มีงานก็ไม่มีเงิน”* (INT01) และ *“ในภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดี ก็หางานยาก เพราะว่าในโรงงานก็ยังมีการเลิกจ้างได้”* (FGD-SSK01)

ภาษาไทยเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงงาน รายได้ และโอกาสก้าวหน้า แรงงานที่สื่อสารภาษาไทยได้มักมีโอกาสเลือกงานมากกว่า เข้าใจคำสั่งงานได้ดีขึ้น และลดการพึ่งพาคนอื่นในการสื่อสาร ดังคำกล่าวว่า *“ถ้าพูดไทยได้ นายจ้างก็ไว้ใจมากขึ้น เวลามีปัญหาก็คุยได้ แต่ถ้าพูดไม่ได้ก็ต้องให้เพื่อนช่วยทุกที”* (INT04) และ *“ถ้ารู้ภาษาไทยเราก็มีทางเลือกที่จะทำงานมากกว่า หางานได้ดีกว่าคนไม่รู้ภาษา”* (FGD-NPT07) นอกจากนี้ พื้นที่ที่มีฐานแรงงานข้ามชาติหนาแน่น เช่น สมุทรสาครหรือสมุทรปราการ แรงงานมักเข้าถึงข่าวสารและโอกาสงานผ่านเครือข่ายเพื่อนร่วมชาติได้มากกว่า

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ช่องว่างกฎหมายประกันสังคมและหลักคุ้มครองแรงงาน

ผลการวิจัยพบว่า แรงงานจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าสู่ระบบหรือคงสถานะผู้ประกันตนได้อย่างต่อเนื่อง แม้รับรู้ว่าประกันสังคมช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายเมื่อเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุ อุปสรรคสำคัญ ได้แก่ งานไม่มั่นคง การเปลี่ยนงานบ่อย นายจ้างไม่ขึ้นทะเบียน เอกสารไม่ครบ และความไม่เข้าใจขั้นตอนการใช้สิทธิ

แรงงานที่ไม่มีประกันสังคมต้องรับภาระความเสี่ยงด้านสุขภาพและเศรษฐกิจด้วยตนเอง ดังคำกล่าว*ว่า “ต้องยอมเสียเงินเพราะไม่มีประกันสังคม”* (FGD-SSK03) และ *“เวลาไปหาหมอไม่มีประกันสังคมทำไว้ ไม่ดีค่ะ ต้องจ่ายเงินเอง”* (FGD-SSK04) ขณะที่แรงงานบางส่วนเห็นว่าการมีประกันสังคมช่วยลดภาระได้จริง *“ก็ดีถ้าเรามีประกันสังคม อย่างน้อยเราก็ไม่ต้องจ่ายทั้งหมด”* (FGD-PTE04) ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวเพิ่มเติมว่า *“อยากมีประกันสังคม แต่เปลี่ยนงานบ่อย บางที่นายจ้างก็ไม่ทำให้ พอออกจากงานก็ไม่รู้ต้องทำต่ออย่างไร”* (INT03) ข้อค้นพบนี้สะท้อนช่องว่างระหว่าง “สิทธิที่กฎหมายรับรอง” กับ “สิทธิที่แรงงานเข้าถึงได้จริง”

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การเข้าถึงบริการภาครัฐและการพึ่งพาเครือข่ายช่วยเหลือ

ผลการวิจัยพบว่า การเข้าถึงบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบมีลักษณะ “ดีขึ้นแต่ยังไม่ทั่วถึง” แม้บริการบางด้านมีความเป็นระบบมากขึ้น แต่แรงงานยังเผชิญอุปสรรคด้านภาษา เอกสาร ค่าใช้จ่าย เวลา และความไม่มั่นใจในการติดต่อหน่วยงานรัฐ

ข้อจำกัดด้านภาษาเป็นอุปสรรคสำคัญ ดังคำกล่าวว่า *“เวลาไปสำนักงานหรือโรงพยาบาล กลัวพูดไม่ถูก กลัวเขาไม่เข้าใจ ต้องให้เพื่อนไปด้วย”* (INT02) และ *“ปัญหางานมีบ้าง อ่านไม่ออกเวลาลูกค้าเขียนสั่ง”* (FGD-NBI03) แรงงานจำนวนมากจึงพึ่งพานายจ้าง ญาติ เพื่อนร่วมชาติ ล่าม หรือคนกลางในการหางาน ทำเอกสาร ติดต่อโรงพยาบาล หรือเข้าถึงบริการรัฐ แม้เครือข่ายเหล่านี้ช่วยลดความไม่แน่นอน แต่ก็สะท้อนว่าระบบบริการภาครัฐยังไม่สามารถรองรับแรงงานข้ามชาติให้เข้าถึงสิทธิและบริการได้ด้วยตนเองอย่างทั่วถึง

แนวทางเชิงนโยบายและเชิงบริการสาธารณะ

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยทั้งสามด้านข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า แนวทางเชิงนโยบายควรมุ่งลดข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะด้านภาษา เอกสาร ขั้นตอนราชการ และการพึ่งพาคนกลาง หน่วยงานภาครัฐควรจัดทำข้อมูลสิทธิและขั้นตอนบริการในภาษาที่แรงงานเข้าใจได้ เช่น เอกสารหลายภาษา สื่อภาพ คลิปวิดีโอ หรือช่องทางออนไลน์ ดังคำกล่าวว่า *“ถ้ามีคนอธิบายเป็นภาษาเรา หรือมีใบที่อ่านเข้าใจง่าย ก็จะกล้าไปใช้บริการมากขึ้น”* (INT11)

นอกจากนี้ ควรพัฒนากลไกช่วยเหลือด้านเอกสารและขั้นตอนราชการในพื้นที่ที่มีแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก เช่น บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ดังคำกล่าวว่า “อยากให้มีที่เดียวที่ถามได้ทุกเรื่อง เรื่องงาน เรื่องเอกสาร เรื่องโรงพยาบาล จะได้ไม่ต้องไปหลายที่ ต้องเอาเวลาไปทำงาน” (INT12) และควรปรับระบบประกันสังคมให้สอดคล้องกับแรงงานที่มีการจ้างงานไม่ต่อเนื่อง เปลี่ยนงานบ่อย หรือมีรายได้ไม่แน่นอน โดยเฉพาะการคงสถานะผู้ประกันตน การส่งเงินสมทบอย่างยืดหยุ่น และการเข้าถึงสิทธิด้านสุขภาพที่ตอบสนองต่อความเสี่ยงเร่งด่วนของแรงงาน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบมิได้เป็นเพียงผลจากข้อจำกัดรายบุคคล เช่น การเข้าไม่ถึงสิทธิหรือการสื่อสารภาษาไทยไม่คล่องเท่านั้น หากสะท้อนเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ซ้อนทับกันระหว่างตลาดแรงงานนอกระบบ ระบบกฎหมายประกันสังคม และระบบบริการภาครัฐ

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ศึกษาประสบการณ์การทำงาน พบว่าความไม่มั่นคงในการจ้างงานเป็นฐานรากที่ส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิอื่น ๆ แรงงานที่ทำงานรายวัน งานชั่วคราว รายได้ไม่แน่นอน และไม่มีสัญญาจ้างชัดเจน ย่อมเข้าไม่ถึงระบบคุ้มครองได้อย่างต่อเนื่อง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ OECD และ ILO (2019) และ Greenhalgh และ Rosenblatt (1984) ที่อธิบายว่า แรงงานนอกระบบจำนวนมาก แม้มีงานทำ แต่ยังขาดความมั่นคงและการคุ้มครองทางสังคมอย่างเพียงพอ และยังสอดคล้องกับการศึกษาในบริบทไทยของจิรวรรณ รัตจักร์ และคณะ (2566) ที่พบว่าแรงงานข้ามชาติในภาคบริการมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียรายได้และการเข้าไม่ถึงระบบคุ้มครองสุขภาพ

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่ศึกษาช่องว่างกฎหมายประกันสังคม พบว่าการมีสิทธิในกฎหมายไม่ได้เท่ากับการใช้สิทธิได้จริง แม้พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 จะกำหนดสิทธิประโยชน์ไว้หลายกรณี แต่แรงงานจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าสู่ระบบหรือคงสถานะผู้ประกันตนได้ เนื่องจากลักษณะงาน เอกสาร นายจ้าง รายได้ และขั้นตอนราชการ ข้อค้นพบนี้สอดคล้อง Van Ginneken

(2010) และ ILO (2021) ที่ชี้ว่าแรงงานนอกระบบการจ้างงานแบบมาตรฐานมักเผชิญข้อจำกัดด้านความครอบคลุมและการใช้สิทธิได้จริง สอดคล้องกับการศึกษาของณิชารัศม์ ปัญจโพธิวัฒน และคณะ (2564) ที่ระบุว่าแรงงานต่างด้าวในไทยจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายได้เนื่องจากปัจจัยด้านสถานะการจ้างงานและความรู้เรื่องสิทธิ

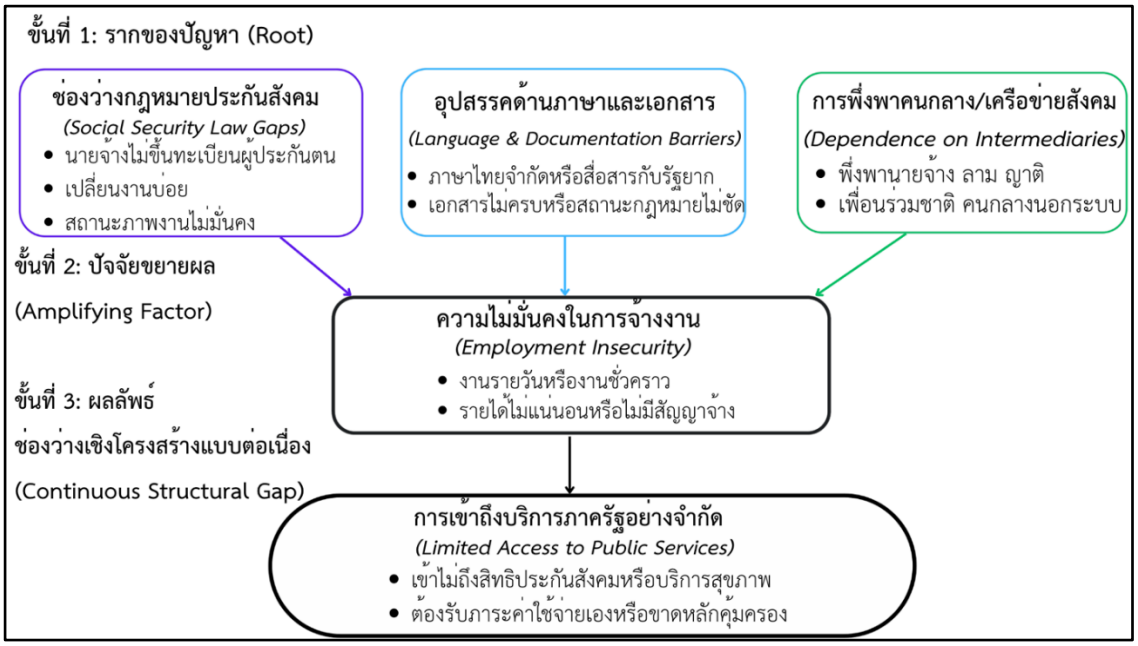
ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่ศึกษาการเข้าถึงบริการภาครัฐ พบว่าการพึ่งพานายจ้าง ญาติ เพื่อนร่วมชาติ ล่าม หรือคนกลาง สะท้อนว่าการมีบริการของรัฐอยู่ในระบบยังไม่เพียงพอ หากแรงงานยังไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ด้วยตนเอง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ ภาสวรรณ พังสอาด (2564) König และคณะ (2022) และ Uansri และคณะ (2023) ที่พบว่าอุปสรรคด้านภาษา เอกสาร ค่าใช้จ่าย และสถานะทางกฎหมายส่งผลต่อการเข้าถึงบริการของแรงงานข้ามชาติ และสอดคล้องกับ Roengsumran (2023) ที่พบว่า เครือข่ายทางสังคมและคนกลางมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติเข้าถึงทรัพยากรในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาเครือข่ายอย่างต่อเนื่องยังสะท้อนข้อจำกัดของระบบบริการรัฐที่ยังไม่สามารถเข้าถึงแรงงานกลุ่มนี้ได้ด้วยตนเอง

โดยสรุป การอภิปรายผลทั้งสามด้านสะท้อนให้เห็นว่า ประสบการณ์ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบมีลักษณะเป็นปรากฏการณ์เชิงโครงสร้างที่ซ้อนทับกันหลายชั้น ไม่ใช่ปัญหาที่แยกขาดเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์ในกรอบนี้จึงช่วยอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างความไม่มั่นคงในการจ้างงาน ช่องว่างในระบบประกันสังคม และการเข้าถึงบริการภาครัฐ ในฐานะระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กัน อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในส่วนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2 คือ “เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ขัดขวางการเข้าถึงสิทธิและบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบ” ซึ่งอธิบายว่าปัญหาของแรงงานกลุ่มนี้มิได้เกิดจากการไม่รู้สิทธิหรือการไม่พยายามเข้าสู่ระบบเท่านั้น หากเป็นผลจากความสัมพันธ์ของเงื่อนไขเชิงโครงสร้างหลายด้าน ได้แก่ ความไม่มั่นคงในการจ้างงาน ช่องว่างกฎหมายประกันสังคมและการถูกกันออกจากหลักคุ้มครองแรงงาน ข้อจำกัดด้านกฎหมายและการจัดการเอกสาร ตลอดจนการเข้าถึงบริการภาครัฐอย่างจำกัด

ความไม่มั่นคงในการทำงานเป็นจุดตั้งต้นของความเปราะบาง เนื่องจากทำให้แรงงานมีรายได้ไม่แน่นอน เปลี่ยนงานบ่อย และไม่สามารถรักษาสถานะผู้ประกันตนได้ต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ข้อจำกัดด้านภาษา เอกสาร สถานะทางกฎหมาย และขั้นตอนราชการ ทำให้แรงงานจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและบริการภาครัฐได้ด้วยตนเอง ต้องพึ่งพาญาติ เพื่อนร่วมชาติ นายจ้าง ล่าม หรือคนกลางในการหางาน ทำเอกสาร ทำความเข้าใจสิทธิ และติดต่อหน่วยงานรัฐ ดังนั้น ช่องว่างด้านประกันสังคมและการเข้าถึงบริการภาครัฐของแรงงานกลุ่มนี้จึงเป็น “ช่องว่างเชิงโครงสร้างแบบต่อเนื่อง” ที่เกิดจากระบบการจ้างงาน กฎหมาย เอกสาร ภาษา สถานะทางกฎหมาย ระบบราชการ และระบบบริการภาครัฐที่ยังไม่สอดคล้องกับชีวิตการทำงานจริงของแรงงานข้ามชาติในภาคบริการนอกระบบ

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ขัดขวางการเข้าถึงสิทธิและบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบ

สรุป

บทความวิจัยนี้ศึกษาประสบการณ์การทำงาน ช่องว่างกฎหมายประกันสังคม และการเข้าถึงบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบในเขตปริมณฑลของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า แรงงานกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจเมืองและภาคบริการ แต่ยังเผชิญความไม่มั่นคงในการจ้างงาน รายได้ไม่แน่นอน การไม่มีสัญญาจ้างที่ชัดเจน การเปลี่ยนงานบ่อย และอำนาจต่อรองจำกัด ซึ่งส่งผลต่อการเข้าไม่ถึงสิทธิประกันสังคมและหลักคุ้มครองทางสังคมอย่างต่อเนื่องแม้กฎหมายประกันสังคมจะกำหนดสิทธิประโยชน์ไว้หลายกรณี แต่แรงงานจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าสู่ระบบหรือคงสถานะผู้ประกันตนได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านสถานะการจ้างงาน เอกสาร การขึ้นทะเบียน นายจ้าง รายได้ และความรู้เรื่องสิทธิของตนเอง ขณะเดียวกัน การเข้าถึงบริการภาครัฐยังถูกจำกัดด้วยอุปสรรคด้านภาษา ขั้นตอนราชการ ค่าใช้จ่าย เวลาและความกังวลในการติดต่อหน่วยงานรัฐ ทำให้แรงงานต้องพึ่งพานายจ้าง ญาติ เพื่อนร่วมชาติ ล่าม คนกลาง หรือเครือข่ายทางสังคม

โดยสรุป การเข้าไม่ถึงสิทธิและบริการภาครัฐของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในภาคบริการนอกระบบเป็น “ช่องว่างเชิงโครงสร้าง” ที่เชื่อมโยงความไม่มั่นคงในการทำงาน ช่องว่างกฎหมายประกันสังคม อุปสรรคด้านภาษาและเอกสาร และข้อจำกัดของระบบบริการรัฐเข้าด้วยกัน ดังนั้นการแก้ไขจึงควรดำเนินการแบบบูรณาการทั้งด้านกฎหมาย นโยบาย ระบบบริการ และกลไกช่วยเหลือในพื้นที่ เพื่อให้สิทธิในตัวบทกฎหมายกลายเป็นสิทธิที่แรงงานเข้าถึงได้จริงในชีวิตประจำวัน องค์ความรู้จากการวิจัยนี้มีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย ในเชิงวิชาการ การวิจัยช่วยขยายกรอบความเข้าใจของแรงงานนอกระบบให้ครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างความไม่มั่นคง

ในการจ้างงาน ช่องว่างทางกฎหมาย และข้อจำกัดของระบบบริการรัฐ ในเชิงนโยบาย ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการออกแบบนโยบายคุ้มครองแรงงานข้ามชาติในภาคบริการ การพัฒนาระบบประกันสังคมที่ยืดหยุ่นต่อแรงงานที่มีรายได้ไม่แน่นอน และการจัดบริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางภาษาและสถานะทางกฎหมาย รวมถึงเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม และนายจ้าง ในการพัฒนากลไกความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างการเข้าถึงสิทธิและบริการในระดับพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานประกันสังคม กรมการจัดหางาน และหน่วยบริการสุขภาพ ควรพัฒนาข้อมูลสิทธิ ขั้นตอนการรับบริการ และเอกสารสำคัญในรูปแบบหลายภาษา โดยเฉพาะภาษาเมียนมา ควบคู่กับการลดความซับซ้อนของขั้นตอนเอกสาร การขึ้นทะเบียน การต่ออายุใบอนุญาตทำงาน และการใช้สิทธิประกันสังคม รวมถึงพัฒนาระบบบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จในพื้นที่ที่มีแรงงานข้ามชาติจำนวนมาก

นอกจากนี้ ควรปรับระบบคุ้มครองทางสังคมให้สอดคล้องกับแรงงานที่มีรายได้ไม่แน่นอน เปลี่ยนงานบ่อย และมีสถานะการจ้างงานไม่ต่อเนื่อง โดยสนับสนุนให้แรงงานสามารถคงสถานะผู้ประกันตนและใช้สิทธิได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดให้มีล่าม ผู้ช่วยสื่อสาร หรืออาสาสมัครแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ นายจ้าง องค์กรภาคประชาสังคม ชุมชนแรงงาน และเครือข่ายแรงงานข้ามชาติ เพื่อลดการพึ่งพาคนกลางที่ไม่เป็นทางการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาประเด็นเดียวกันในกลุ่มแรงงานข้ามชาติสัญชาติอื่น เช่น ลาว กัมพูชา หรือเวียดนาม เพื่อเปรียบเทียบประสบการณ์การทำงาน ช่องว่างกฎหมายประกันสังคม และการเข้าถึงบริการภาครัฐ รวมทั้งควรขยายการศึกษาไปยังแรงงานข้ามชาติในภาคเศรษฐกิจอื่น เช่น ภาคก่อสร้าง ภาคประมง ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม หรือแรงงานทำงานบ้าน เพื่อให้เห็นความแตกต่างของปัญหาตามลักษณะงาน

ในอนาคตควรใช้การวิจัยแบบผสาน โดยบูรณาการข้อมูลเชิงคุณภาพกับข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น การสำรวจระดับการรับรู้สิทธิ การมีประกันสังคม ความถี่ในการใช้บริการภาครัฐ และปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าถึงสิทธิ รวมถึงควรศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบบริการเฉพาะพื้นที่ เช่น ระบบล่ามชุมชน ศูนย์บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ หรือกลไกอาสาสมัครแรงงานข้ามชาติ เพื่อประเมินว่าสามารถลดช่องว่างในการเข้าถึงสิทธิและบริการภาครัฐได้มากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

กรมการจัดหางาน. (2568, ธันวาคม). *สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร พ.ย. 68.* https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/d121667289764ab5694a2b902df645b1.pdf

ขวัญชีวัน บัวแดง. (2562). สุขภาพของแรงงานข้ามชาติกับการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐ. *วารสารสังคมศาสตร์*, *20*(1), 145–172. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSCMU/index

จิรวรรณ รัตจักร์, อารยา ประเสริฐชัย และช่อทิพย์ บรมธนรัตน์. (2566). การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, *16*(1), 54–65. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/256473

ณิชารัศม์ ปัญจโพธิวัฒน, อุษาวดี ไพรราม, ณพสิษฐ์ จักรพาณิชย และปฐมพงศ์ มโนหาญ. (2564). การศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย อำเภอแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, *44*(1), 88–99. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/nah/article/view/242584

ธนิสา ทวิชศรี. (2567, พฤษภาคม 27). *แรงงานต่างชาติในระบบของไทย สัดส่วนแรงงานต่างชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 3 ประเทศเพื่อนบ้าน และจีนเป็นหลัก*. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. https://www.pier.or.th/blog/2024/0502/

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533. (2533, 1 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 107 ตอนที่ 161 ก, หน้า 1–47.

ภาสวรรณ พังสอาด. (2564). การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการและการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช*, *1*(2), 41–55. https://he04.tci-thaijo.org/index.php/jckr/article/view/64

Butler, A., & Sinclair, K. (2020). Place Matters: A Critical Review of Place Inquiry and Spatial Methods in Education Research. *Review of Research in Education*, *44*(1), 64–96. https://doi.org/10.3102/0091732X20903303

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage publications.

Greenhalgh, L., & Rosenblatt, Z. (1984). Job Insecurity: Toward Conceptual Clarity. *The Academy of Management Review*, *9*(3), 438–448. https://doi.org/10.5465/amr.1984.4279673

International Labour Organization (ILO). (2021). *World Social Protection Report 2020-22: Social Protection at the Crossroads– in Pursuit of a Better Future*. https://www.ilo.org/publications/flagship-reports/world-social-protection-report-2020-22-social-protection-crossroads-%E2%80%93

Kamonwan Roengsumran. (2023). Migrant worker networks and roles in community development through resource transfers. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, *16*(3), 97–114. https://doi.org/10.14456/jcdr-hs.2023.28

König, A., Nabieva, J., Manssouri, A., Antia, K., Dambach, P., Deckert, A., Horstick, O., Kohler, S., & Winkler, V. (2022). A Systematic Scoping Review on Migrant Health Coverage in Thailand. *Tropical Medicine and Infectious Disease*, *7*(8), 166.

https://doi.org/10.3390/tropicalmed7080166

Littman, D. M. (2024). Geographic Interviews: A Qualitative Geographic Information Systems (QGIS) Method for Understanding Person-in-Environment. *Qualitative Social Work*, *24*(4), 413–432. https://doi.org/10.1177/14733250241304865

Manoharan, A., Gross, M. J., & Sardeshmukh, S. (2021). Antecedents and Outcomes of a Culturally Diverse Workforce in Hotels. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, *45*(8), 1383–1416. https://doi.org/10.1177/1096348020986906

Morse, J. M., Barrett, M., Mayan, M., Olson, K., & Spiers, J. (2002). Verification strategies for establishing reliability and validity in qualitative research. *International journal of qualitative methods*, *1*(2), 13–22. https://doi.org/10.1177/160940690200100202

Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International journal of qualitative methods*, *16*(1), https://doi.org/10.1177/1609406917733847

Organisation for Economic Co-operation and Development, & International Labour Organization. (2019). *Tackling vulnerability in the informal economy*. Development Centre Studies. https://doi.org/10.1787/939b7bcd-en

Standing, G. (2011). *The precariat: The new dangerous class*. Bloomsbury academic.

Uansri, S., Kunpeuk, W., Julchoo, S., Sinam, P., Phaiyarom, M., & Suphanchaimat, R. (2023). Perceived barriers of accessing healthcare among migrant workers in Thailand during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic: A qualitative study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *20*(10), Article 5781. https://doi.org/10.3390/ijerph20105781

Van Ginneken, W. (2010). Social security coverage extension: A review of recent evidence. *International Social Security Review*, *63*(1), 57–76. https://doi.org/10.1111/j.1468-246X.2009.01354.x

Williams, N. E., Hughes, C., Bhandari, P., Thornton, A., Young-DeMarco, L., Sun, C., & Swindle, J. (2020). When does Social Capital Matter for Migration? A Study of Networks, Brokers, and Migrants in Nepal. *The International migration review*, *54*(4), 964–991. https://doi.org/10.1177/0197918319882634

Williamson, D. L., Choi, J., Charchuk, M., Rempel, G. R., Pitre, N., Breitkreuz, R., & Kushner, K. E. (2011). Interpreter-facilitated cross-language interviews: A research note. *Qualitative Research*, *11*(4), 381–394. https://doi.org/10.1177/1468794111404319

Zschomler, S. (2019). 'Language Is Your Dignity': Migration, Linguistic Capital, and the Experience of Re/De-Valuation. *Languages, 4(3), Article 64. https://doi.org/10.3390/languages4030064*